

Передплата

на «РУСЛАНА» вносить:

в Австрії:

на пів рік	20 кор.
на рік	40 кор.
на чверть року	5 кор.
на місяць	1.70 кор.

За границю:

на пів рік	16 рублів або 36 франків
на рік	32 рублів або 72 франків
поодинокі числа по 16 сот.	

РУСЛАН

«Вирвеш ми очи і душу ми вивеш; а не возьмеш милость і віра не возьмеш,
бо руске ми серце і віра руска» — 3 Русланових псалмів М. Пашкевича.

Виходить у Львові що дня
крім неділь і руских свят
о 5½ год. пополудні

Редакция, адміністрація і
експедиція «Руслана» під ч. 1.
пл. Домбровського (Хорунщини). Ек-
спедиція місцева в Агенції Со-
коловського в пасажі Гавсмана.

Рукописи звертає ся лише
на попереднє застереженє. —
Реклямації неопечатані вільні
від порта. — Оголошеня зви-
чайні приймають ся по ціні
20 с. від стрічки, а в «Наді-
сланім» 40 с. від стрічки. По-
дліки і приватні донесеня по
30 с. від стрічки.

Архиерейські посланія ВПр. Митрополита.

(Конець).

Колиж в західно-австрійських краях (звертаємо тут також бачність на зріст католицко-чеського сторонництва в Моравії, котре мало в 1897. р. одного, а тепер має трох послів в радї державній, що разом з рускими послами засідають в Славянськїм Центрі) духовенство вважає своїм обовязком в інтересї Церкви брати живу участь в політичнїм житю, у виборчїй акції, то на наш погляд (хоч як не бажає правитель-ство, хоч як се нерадо бачить польскїй комітет виборчїй) духовенство повинно і тут сповнити свій горожанський обовязок, котрий сходить ся також на тім полі з інтересом не лише рускої народности, але і Руско-католицкої Церкви. А духовенству повинні очевидно дати провід наші владика. Руский нарід в Галичинї не має шляхти, мало ще має свїтської інтелїгенції, отже єго природними провідниками повинні бути владика, бож они не лише є князями Церкви, але своїм становищем є они також і повинні бути заступниками і речниками руского народу перед Апостольським престолом і перед Короною. Ми се дуже добре розуміємо, що се в нинїшних часах вельми трудна задача стояти на чолї народу, але як св. письмо каже: свїтильника не треба ховати, але поставити єго на видноці. Коли становище владик нинї о много труднїше взагалї, то особливо трудне оно серед рускої суспільности, ворухеної всякими струями політичними і суспільними. Однак треба собі се конечно уявити, що так як священик, хоч би він поступав як найрозумнїше, як найтактовнїше, найбезстороннїше, не зможе всїм угодити, не зможе всїх мати за собою, а буде мати також противників, бо люди є людьми а не ангелами, так тим більше владика вже задля свого високого становища буде мати противників, мальконтентів і не зуміє нїяк довести до того, щоби міг сказати — все духовенство стоїть за мною солідарно, — весь руский нарід стоїть за мною і т. д. Се ідеал просто неосяжний!

У нас мають владика і священики вірних лише одної народности, хоч поді-лених партійно. Але ми вже в попередних статях виказали фактами, що хто вірний своїй рускій народности, не цурає ся своєї матерньої рускої мови, сей певно остане вірний і Руско-католицкій Церкві, а навпаки, хто годен відцурати ся своєї мови, своєї народности, як се стало ся з Головацким, Наумовичем і т. д. і т. д., сей легко спроневерить ся і своїй Руско-католицкій Церкві. Тим то і для наших владик і для священиків є зовсім виразно дана дорога, на якій они можуть дійти до ціли, се річ зовсім ясна, що можуть і повинні бути народовцями і яко такі рішучо і виразно заявляти ся і виступати. Коли широкі верстви руского народу, коли духовенства будуть знати і бачити, що владика стоять

явно, виразно і рішучо на народній основі, стоять за національно-культурним розвитком руского народу яко самостійної і окремішної національности, а цурають ся всяким не лише церковно-релїгійним але й національним ренегатством, то весь загаль стане за владиками, буде в них бачити своїх провідників, заступників і речників. Що найдуть ся такі, котрі як-раз задля того будуть їх напастувати, як напастують і тепер священиків-народовців, се нічого дивного, бож і Христос і апостоли мали ворогів у фарисеях і книжниках, а москвофільські фарисеї і книжники ніколи не будуть вірними синами Руско-католицкої Церкви і руского народу, бо їх дорога веде в Суздаль. Тимто на основі довголітнього досвїду ми се певні, що се зовсім марна робота, щоби москвофіли могли бути щирими вірними Руско-католицкої Церкви, так як не можуть бути щирими членами рускої народности і задля того всякі примиреня, всякі консолїдації є прямо неможливі, бо у нас і у них дороги розхїдні і се раз треба явно сказати і тямити.

Отсе і причина, що ми були приневолені не лише в інтересї рускої народности, але не менше і в інтересї Руско-католицкої Церкви рішучо виступити проти о. ректора духовної семинарії, що апробатую «кружка руских студентоф богословско факультета» причиняє ся до виховуваня сего приросту відступників Руско-католицкої Церкви і рускої народности. А коли сї наші замітки, поперті незбитими фактами, не припали до вподоби о. ректорови і він думає, що осягне свою ціль тим, що буде гасити духа, то на се скажемо словами св. письма: духа не угашайте! Не гашенєм духа виховає ся добрих кандидатів духовного стану, але як-раз розбуджуванєм і піддержуванєм духа у нашої молодїжи. Але не строгими мірами, не строгими карами можна се осягнути, але як-раз любовю і розбудженєм довіря до себе і до всіх настоятелїв. Нехай кандидати навчають ся любити своє рідне слово, свою народність, нехай в них загорить ся огонь до щирої і ревної праці для руского народу, то певно переймуть ся они і щирою ревностю для добра і успіхів Руско-католицкої Церкви. Питомців треба виховати і не витресувати, а вихованє вимагає щирої любови і братної саможертви, а не безглядної строгости.

Отсї замітки насунули ся нам при читаню архиерейських посланій ВПр. митрополита і ми списали їх в тім переконаню і бажаню, щоби причинити ся і з нашого дневникарського становища до успіхів тої ревної праці, якою визначає ся неутомимий наш Архипастир, щоби причинити ся до проясненя нашого церковно-народного життя. А коли ми в наших поглядах і виводах помиляємо ся, то радо признамо се, коли нас переконують о тім і радо се прилюдно признаємо.

Піднесене зарібків.

Нужда нашого селянина відгукнула ся в послїднім часї сильним криком розпукї в сего-рїчних страйках. Се було страшне memento для всіх чинних, чи рівнодушних, чи несвїдомих того стану найширшої верстви в краю, що так дальше іти не може!

Не входимо в се, хто був ініціатором тих страйків, бож кождий знає, що безпосередного ініціатора не було, що страйк вибухнув самохїть і так нагло, що навіть найблизше до народа стоячі люди і партії були немов захоплені сею подїєю. Що описє дехто реклямував почин до страйків виключно для себе, то не хочемо сего перечити, о скілько розходило би ся о посередній вплив через повідомлюванє і пояснюванє народови про спосіб та успіхи устроюваня страйків на заходї Европи та в Америці. Але тут і кожда новинка та телеграма в тїй матерї, могла би для себе реклямувати також частину того почину. Тож правдивого ініціатора страйків можна добачувати хїба в абстрактнїм понятю «духа часу» і аж в надто реальній селянській нужді.

Але менша про те, хто зачав, важнїше, хто доведе до кінця. А теперїшню стадію змагань до піднесеня зарібків нашого селянина чейже не можна назвати полагожденєм зарібкової квестиї. Вправдї раз піднесений, грїмкий протест загалу селянства против пелюдского визиску їх робучої сили не дасть вже цінам спасти до їх давної, гірше чим невилїничої низини, але всеж таки сам протест їх не піднесе на постійне до уровеня сяк так справедливої винагороди. А не піднесуть ся зарібки по дворах раз тому, що деякі з них засліплені гакатистичними накликуванями польскої праси навіть з матеріяльними жертвами радше сировадять Мазурів, ба навіть Хорватів до своїх жнив чим би мали поліпшити трохи платню тому населєню, яке від віків живило їх, управляючи своїми пушками їх латифундїї. А по друге і то важнїше, що напавду можуть піднести ся ціни лише через конкуренцію в подажї праці, або через зменшенє пошукуваня праці.

Сказати по правдї, наш селянин не є так ситуований, щоби він не потребував зарібку, щоби міг сказати: даш стїзько, то піду робити, а ні, то остану дома, буду пр. стругав лижки, чи ткав пряжу, чи латав чоботи, а даром робити не буду. Домашнього промислу у нас нема, а селянські господарства такі малі, що навіть підчас жнив остає людям багато вільного від роботи часу. А щож доперва сказати про велике число халупників, які не мають жадного поля, та живуть лише з праці рук на чужїй рілі!

Отже лише конкуренція може на постійне зарадити обниженю ціл. Коли наш селянин буде в положеню не доконче оглядати ся на двір, але отвором буде єму стояти дорога в дальші сторони за обильним зарібком, тоді з конечности і двір буде мусїв підвиспити платню за поденну роботу. А передовсім треба би освїдомити в тім зглядї наших Бойків та Гуцулів і подати їм зарібток деиноді, щоби они не мадрували «на доли» підчас жнив на зарібток за нужденну ціну, та відбирали можність гідного зарібку своїм таки людям, але шукали єго подальше, де є справдї велика потреба роботячих рук та і платня богато лїпша. А також і звиж-

ку робучих сил на полях треба би звернути на заробітки поза границями краю.

Правда, що наше положення тут в самім ку-ті держави є дуже негодне, але при енергії та добрій волі дали би ся усунути ті перешкоди. Передовсім належало би зажадати зєлєзничих полєкший для робітників, а відтак зібрати інформації та завязати зносини з дотичними агенціями. З Буковини ідуть наші люди на власну руку, з жінками, без жадного провєду та організації на роботу до Румунії і російської Бєсарабії, при якій такій організації і посередництві можна би напевно вислати в сі сторони на живна в троє і четверо стілько робітника. Але багато придатнішою стороною для заробітків наших людей видає ся нам Німеччина. Про сю заробкову еміграцію каже пос. Дашинський в своїй страйковій промові: «Після заповнєнь статистиків емігрує до Прус і Саксонії рік-річно 100.000 мазурів. Я сам бачив дня 9. вересня обшарника, який сказав мені: «Весь мє звїже стоїть єще в полі». Місяць по живнах стояло ще звїже в полі, бо не міг дістати робітника. Найдете цілі повіти, в яких дідичі уживають шкільних дітей до роботи, яку давнїше виконували дорослі. Я бачив посесора, який ходив по селі з пачкою цукорків. Спитав я єго: До чого вам сих цукорків? — Відповів: Для моїх робітників. — Як се, отже хлопи їдять цукорки? — Не хлопи, але діти. Хлопи помандрували до Прус і Саксонії! Ось тому то, панове і не треба в західній Галичині страйків». Вправді против припливу польського, а подекуди і чєского хлїборобєского робітника виступають тепер Німці задля антагонїзму, який панує між тими сусїдними собі народами. Однак ся обставина не заходила би зовсїм що до наших селян, бо і наш народ не мав і не має з Німцями жадної ворожнєчі. Колиб лишень в тїм зглядї зробити початок, то чєйби отворили ся для нашого простолєдина нові жєрела заробку, а се було би найуспїшнїше для піднесеня робучої платї.

Сих кілька слів пишємо на увагу тих кругів, які приписавши собі почин хлїборобєских страйків, передчасно заложили руки, ситні свого розголошу і... проблематичних усїхів.

Хлїборобєский страйк в державній радї.

Промови пос. Дашинського.

Бєсїдник відпирєє з початку закид, немов би він, як Поляк, поповняв народну зраду, промовляючи в оборонї страйків. Не можна і не вільно польського люду уважати за одно є тою жмєнею дідичів у східній Галичині. Велика власність сповняє визиск на обох народах, а доказом того, що і польскі хлопи-колонїсти страйкували. Страйк ішов не лише против польских панів, але у великій часті против жидівских властителїв і посесорів. Що тут не руководжено ся національною анїмозією, доказом є, що зрадниками страйку були по найбільшій часті Бойки та Гуцули, а не Мазури та що враз зі шляхтою станули кацапи, ті найострїйші вороги польської народности, до борби зі страйком, бо дістали указ від московєского правительства, щоби не дозволити розширитись страйкови до пригравичних губерній Росії, де вже і так в губерніях харківській та чернигівській страйк був проявив ся.

Чи годить ся виволїкати домашні, автономні справи перед суд чужого парламенту і «німєцкого» правительства? — питає бєсїдник. А хтож перший дав примір? Дня 17. жовтня польське Коло внесло інтерпєляцію до правительства, в котрій денуаціює руских страйкарів і просить, щоби до краю прислано бїльше жандармів, поліції і війська. А ще перед скликанєм державної ради посилала польська шляхта депутатію до Відня, зложеноу з членів польського Коло, просити «німєцке» правительство і «Німця» Кербера о заведєне вїмкового стану в краю. А в р. 1898. хто спровадив ката до Галичини? Перед тижнем голосувало польське Коло за внесенєм, щоби державна рада поладнала язикові справи на Шлєску; але коли ходить о справи галицкі, то те саме Коло каже, що се не належить до державної ради.

Бєсїдник описує положєне так руского се-

лянства у східній Галичині, особливо в сторонах, де були страйки, як і єго противників, властителїв великих посїлостей, та покликує ся на статистичні дати про податок ґрунтовий, про катастральний дохід, податок доходовий і домово-клясовий, про шкільництво і т. и. На 1000 оподаткованих властителїв ґрунту найнижшій ґрунтовий податок від 1 до 5 зр. платить в Галичині 879 людей, в Чєхах 664, в долїшній Австрії 544, а в горїшній 424. В обнятих страйками повітах: золочівськїм, борщівськїм, товмацкїм, городєньськїм, гусятинськїм, рогатинськїм, теребовельськїм, бучацкїм, брїдєскїм, чортківськїм, збараскїм, тернопільськїм і мєстискїм, селяньска посїлєсть середню не є бїльша над 2—4 моргів. Таких, що чистого катастрального доходу мають на рік 0—50 зр., буває в кождїм селі 86—94%; дрібна рєнта припадає на тих «богачів», що мають річного доходу понад 50 до 150 зр.! Доходовий податок платить в Галичині 65.000 людей — значить, на 7.000.000 душ є лише 65.000 таких, що мають річного доходу над 600 зр.! Таких, що мають річного доходу по 5.000 зр. і бїльше, є в цїлій Галичині 1933 людей, між ними 900 шляхтичів. Як галицкїй селянин мешкає, показує ся з домового податку. Всїх домів в Галичині є 988.595. Між ними є 11.040 таких, що платять по 1-50 К річного податку; 650.058 платять по 3 К, а 279.751 по 3-40 К. Отже коли в Чєхах є в цїлій краю 9 ліянок, в долїшній Австрії 6, то в Галичині є їх 11.040! Після виказів з перед пияти років не побирало зовсїм жадної шкільної науки 371.000 дітей — значить 36—40% обовязаних до науки. В повітах, обнятих страйком, не ходило в р. 1895/6 до школи: в бучацкїм 49-69% дітей, в чортківськїм 44%, в скалатськїм 43%, в залїцицкїм 43%, в збараскїм 40%, в косівськїм 53%, в підгаєцкїм 35%, в теребовельськїм 37% і т. д. Отже пани кричать в державній радї на анархїзм селянства, а не дають єму того, що є першим обовязком державної управи. Та сама держава, що дбає о кримїнали, накладає на хлопа всїлякі податки, карає єго безоглядно за всяку провину против законів — та сама держава не соромить ся, що така сила невинної дїтвори дико виростає без науки! Бєсїдник показує чорний хлїб, що уходить уже за присмак, котрого селянин може позволити собі звичайно лише через одну половину року і зображує, як рукий селянин живить ся. До того всего ті мїліони робучого народу не мають жадного обезпєченя на випадок хороби або нещастя. Наслїдком такої нужди умирає в Галичині річно тїлько народу, як в жаднім иншїм краю держави; найстрашнїша війна не забере тїлько людей, кїлько їх річно гине в Галичині з нужди. Другим наслїдком тої нужди є еміґрація. Лише в двох рїчах рївнає ся Галичина иншим краям австрїйським: в питю горівки і в ставленю рекрута!

Супротив того як виглядає положєне дідичів у східній Галичині? Таких панів, що мають понад 10.000 моргів, є 53, а всї они разом мають 1.929.518 моргів; 108 дідичів мають по 5.000—10.000 моргів, а разом 728.268 моргів. Отже двірські обшари у східній Галичині належать геть переважно до таких величєзних обшарів, до лятифундїїв. Але пани не уміють господарувати, а переважно й зовсїм не господарують. Ось що о тїм пише теперїшний ректор львівського університету др. Охєнковский, консервативний Поляк: Бїльша часть паньских синів ходить до гімназій, а опісля на права; лише дєсь котрийсь зрїдка учить ся господарєства і опісля господарує. В гусятинськїм повіті нема між паньскими синами ні одного, що скінчив би яку господарєску школу. Часто для шляхтича буває єго посїлєсть, хоч і як велика, така ще за мала — значить менша, нїж єго потреби і вимоги. Тї люди не спосібні господарити на своїх величєзних посїлєстях; паньскі сини повинні би вперед учити ся господарєства на менших фїльварках, де справді мусїли би працювати. Дальше покликуює ся бєсїдник на свїдоцтво ґр. Тарновського (Poguce), кн. Пузины, а вкїнци на ґр. Мицельського, котрий в Przegląd-i polsk-im в зошитї за марєць 1899 так пише: «В господарєских школах в Кракові, в Дублянах і в Чернихові було лише 18 учеників з Галичини, що здали іспит. Не клімат, не правительство з податками, не високі перевозові тарифи, не американьска та аргєнтиньска конкуренція, не від-

носини торговельні і кредитові, навіть не жиди, а такі ми самі винні тому, що наші господарєства упадають; ми самі винні, бо зле господаруємо, ми за мало продукуємо, бо не розумїємо ся на господарєствї».

За 30 лїт перейшло 620 двірских обшарів з 591.693 моргами землі в руки жидівскі. А друга рїч: шляхтичї не уміють і не хотять господарувати, але хотять мати гроші і то богато грошей, щоби гуляти на Львові, грати в карти у Відни, утримувати метрєси в Парижі; отже випускають свої посїлєсти жидам в аренду. Отєй панове з польського клубу то вже не господарі; то ласї на грїш люди, они зовсїм не знають землі — а що найбільше — від часу до часу заїздять четвернею до села, або покажуть ся на пишнїм коні. То вже не господарі, а спритні махєри, що визискують політичну власть. Господарами є тепер жиди; не менше як 1338 жидів сидить тепер в Галичині по дворах польської шляхти. Не можна против сєго нічого сказати, коли би жиди добре господарили; але так не є. Тай нехай би шляхтичї бодай не гозорили, що жиди нищать народ; аджеж они самі добровільно і самохіть поусаджували жидів у своїх дворах. Так пр. в повітах, де були страйки, на яких 1000 всїх дідичів є не менше як 340 жидів. А при тїм всїм через право виборчє, купка тих рєнтїєрів, тих політичних махєрів загортає власть в парламентї і в соїмі. Тї заступники цїлого — як они себе звуть — краю, мають за собою, пр.: Давид Абрагамович, 31 виборців, Євґєн Абрагамович 48, Блажовский 30, Чайковський 24 і т. д. Такий закон чистє шахрайство!

У східній Галичині нема жадного промислу, визиск народу не має границь, сїльське населєне не має жадних зарібків по мїстах ані у фабриках, тому легко зрозумїти, що з одної сторони нужда народу доводить єго до розпуки, а з другої сторони шляхтичї старанно боронять свого права визискувати той нарід і до оборони того права звивають помочи жандармів, війська, старостів, судів та державних прокураторів.

Після, урядових виказів з р. 1893 виносить платня робітника в повітах, де сєго року були страйки, 20—45 кр. для хлопа, 15—40 кр. для жінки, 12—17 для хлопцїв і дївчат, — єсьо без харчу! Рїчні наймити, формалї дістають в борщівськїм повіті по 18—25 зр. річно, в залїцицкїм 24—30 зр., в тернопільськїм і збараскїм по 25 до 35 зр., і то без харчу; звичайно дістають до того ще 10 кірцїв звїжа, котрого нераз і кури не хотять їсти. Та ті викази походять від ц. к. господарєского товариєства, до котрого належать шляхтичї; отже ті викази певно вже троха підмащені, бо шляхтичї стїдали ся признати до платї, яку наизавду дають робітникам. Чи ж можна дивувати ся, що бідний нарід при такім зарібку, котрий часом лєдво стане на тєпку соли, взяв ся вкїнци до страйку? Дивуватись може хїба безстїдний обшарник; хто инший чудуватись мусить, що той хлоп так довго сидїв тихо.

Не лише пани, у яких інтерєсі се лежить, але євящєники причиняють ся до визиску: Кє. Домарадзкїй в Дунаєві, в перемишлянськїм повіті, такє говорив в костелї: «У євятїм письмі розказує Ісус Христос, що один властитель виниці призвав людей на роботу. Одні поприходили ранїше, другі пізнїше; але господар заплатив усїм однаково: по гроші. А грїш значив тоді тїлько, що тепер 25 кр. (Сьміх). Отже бачите, люди, що Христос назначив платню для робітника на 25 кр.! Хто бїльше править, той грїшить (знов сьміх) і буде за те смажити ся в пеклї у смолї. Страйки видумав ворог Христа, чорт, щоби вас завести до пекла; а чорт через жидів намагає вас до страйків».

А знов другий, руский євящєник в Топорові, в брїдєскїм повіті, о Тимочко (и. Романчук: Тимочко не є Русин, він є польським ксьондзом!) так говорив на проповідї в недїлю д. 10. серпня: «Що ви робите, люди, що вірите руским радикалам! Всьо, що вони кажуть, то неправда! Нема жадного закону о страйках. Русини лише видумали такий закон, щоби знищити ваших добродїїв, польских дідичів» (Сьміх). Той кє. Тимочко мав очевидно на мислї брошуру Вітика. А в тїй брошурї нічого бїльше нема, як тїлько зміст і дословний переклад коалїційного закону з р. 1870. Сказано там, що то закон конституційний, оголошєний у Вістнику державних зако-

нів ч. 43 д. 7. цвітня 1870 і підписаний цісарем Францом Йосифом I. І тепер раз-враз торочать нам шляхтичі, мов то ми хлопів піддурили, що ніби то цісар наказав їм жадати за роботу по I зр. Хто знає, може то самі пани розпустили таку байку поміж народ, щоби опісля зложити її на нас! Ось тут ся брошура; кожний може переконати ся, чи є там хочби одно слово незгідне з законом. А хоч вона за весь час страйків не була сконфіскована, то жандарми забирали її людям, у кого лише подубали, тільки щоби хлоп не довідав ся, що у нас в Австрії є коаліційний закон, після котрого страйки є дозволені.

(Дальше буде).

НОВИНИ.

— **Календар.** Ві в торник: руско-кат. Галактіона; рим-кат. Оттона, Евгена. — В середу: руско-кат. Павла еп., Клявдія; рим-кат. Елисавети.

— **Відчит д-ра Івана Франка про Марию Конопнічку** з нагоди її ювілею відбув ся дня 16. с. м. на запросини «Кружка українських дівчат» в комнатах товариства «Січ». Крім членів Кружка явились на відчиті також члени «Січи» і значне число гостей так що просторі комнати були битком заповнені. Предсідателю згадавши про роллю польської жінчини в польській літературі від найдавніших часів аж до тепер, перейшов еволюцію поетичної творчости Конопнічки і зазначив її становиско в польській літературі. Наконєць підніс, що Марія Конопнічка, яко поетка кривджених і поневоленних мусить найти симпатію у кожного, тамбільше також і Українців, як нації поневоленої, котрі своє становиско зглядом ювілятки висказали в висланих до ювілейного комітету телеграмах.

— **Парцеляція.** Громадяни села Увчиня, брідського повіта, закупили від властителів Нозаковських обшар двірський в Станині, що складає ся з 454 моргів землі, горальні і економічних будинків. Купно згоджено за 205.000 К, на що громада заплатила готівкою 89.869 К, а решту має заплатити ратами Галицькому кредитовому Товариству.

— **Земля на продаж.** В Блажові 13 км. від Самбора є до спродання поле, а се: 50 моргів зрубів, 30 моргів луки і 200 орного поля. Реальність обтяжена на около 9.000 зр. довгом в банку. Властитель згодить ся на силату в річних ратах. Ціна купна 100 зл. за морг. Ближні відомости подає о. Іван Літинський, парох в Чукві, почта Самбір.

В Манаєві, золочівського повіта, парцелює ся фільварок около 600 моргів, в тім 350 орного поля і корчунку, 50 моргів сіножаті а 200 моргів ліса. Земля пшенична. Ціна від 400 К до 500 К за морг. Мли водний на 4 камені. На корчунку дуби. Зголошеня до о. Филимона Тарнавського, пароха в Манаєві, почта Олів.

— **Наслідки темноти.** Селяни з околиць Станиславова вибирають ся на жиња на Буковину і за літо одна родина заробляє около 200 К. Оноді повернула одна родина з під Станиславова домів, з тим пересвідченням, що везе з собою 100 зр. Але яке було розчарованє селянина, коли при виміні банкнота дістав дрібними лише 100 К, бо несовісний працьодавець дав неписьменному селянинови замість зароблених 100 зр. лише 100 К.

Подібна подія приключила ся дня 10. с. м. в Чернівцях. Селянин Вахнюк з Кичери продав жидам бика за 75 зр., а жида намість пятадесять золотих дали ему банкнот на 50 К. Старий Вахнюк не розумів, що то є, аж дома обрахував ся, що бракує 25 золотих. — Наша інтелігенція по селах повинна поучити селян, як виглядають нові банкноти коронні, бо те, що лучило ся Вахнюкови, може стрітити першого ліпшого неписьменного мужика.

— **Краєва рада шкільна** іменувала заступниками учителів V. гімназіі у Львові: д-ра Маріяна Янелюго, д-ра Стефана Генція, д-ра Антона Мартина Міллера, Казим. Модичку і Стан. Мороня; — в народних школах: Методія Білинського, управителем 2-кл. школи в Добровлянах; Стефанію Густову учителькою 1-кл. школи в Кропивнику новім; Николая Томашка учителем 1-кл. школи в Валицях; Леонтію Коржівську учителькою 1 кл. школи в Жабю-Слуцейці.

— **Недуга Н. В. Левитского** «Одеській Листок» доносить, що заходом одеських артелних спілок відбуло ся там богослужєнє за здоровлє недужого організатора артелів Левитского.

— **Дефравдація** в сільнім бюрі краєвого виділу. Перед кількома днями увязнено в Золочеві Мендія Шора, що мав у себе головний склад соли на цілий повіт. Шор допустив ся обманства на школу краєвого виділу, бо дописав на почтовім чєку до квоти «90» К одиницю з пе-

реду а нулю з заду, з чого зробило ся «1900». К Так підмащений чєк потрапив при помочи урядника Каєтача Філіпковського перевести в книгах кр. виділу. Дальше слідство дося виказало, що в сей спосіб сфалшовано чєків на 80.000 К. Філіпковського також увязнено і виглаино зі Львова до золочівської вязниці, де веде ся слідство.

— **Картярство.** Дня 19. с. м. мала відбути ся в III секції повітового суду у Львові розправа проти кількох картярів і одного каварника. Однак з огляду, що прокуратурия зажадала актив слідства, відложено розправу на пізнійше.

В Станиславові спіймав інспектор поліції двоє торговельних агентів при газардовій грі в карти. Картярі знали ся Тафер і Волянський. Другого дня ставлено обох перед суд. По розправі засуджено першого на 20 К гривня, а другого на 200 К.

— **З Коломиї пишуть нам:** Увязнених Пікурів, яким закидувано убіство утопленої в млинівці дівчини — для браку доказів випущено на волю. Слідство веде ся дальше.

(*Божевілля в церкві*). В неділю дня 9. падолиста збожеволів в коломиїській церкві гончар Андрій Лутник. По скінченім богослужєню став він свистати різні релігійні пісні та горячо молити ся, впевняючи всіх, що він став «за ксьовдза». Маємо отже до діла з божевілєм на тлі релігійнім. Загалом тепер случає божевіля, а переважно на тлі москвофільським, лучають ся дуже часто між коломиїським міщанством.

О. Б.

— **Замах на короля Бельгії.** В суботу вечером наспіла з Брюкселі телеграма про революверовий замах на бельгійського короля Леопольда II. Коли король повертав повозом з богослужєня за упокій душі пок. королевої Генрієтти, якийсь мушкетер стрілив три рази до повоза. Перший стріл хибив, за другим стрілом куля вибила шибу і легко ранила королівського маршалка двора гр. д'Ультемонта. Третій стріл також хибив. Стрільячолого сейчас увязнила поліція. При слідстві показало ся, що він називає ся Жєнна-ро Рубіні, є родом з Італії, а в послідних часах перебував в Англії, де належав до анархістичного товариства. Рубіні признав ся отверго, що хотів убити короля.

— **Жида в полуднево-західній Росії.** — як звісно — не можуть переносити ся з міста до міста на довгий час, лише перебувати в місті своєї приналежности. Віймок будуть становити родини, яких сини вписані на університетах Російській державній сенат видав дня 10. (ср. ст.) жовтня с. р. закон яким дозволено проживати в Київї всім жидівським родинам, яких сини вписані на тамошний університет. Під родиною треба розуміти родичів студента і его братів та сестер вільного стану.

— **Отрує в листі.** Аристократичні круги в Москві немало занепокоєні подією, яка стала ся оноді. Одній з аристократок Москви доручено лист адресований до єї мужа, якого не було тоді дома. Почерк письма на коверті був женський і се так заінтригувало аристократку, що розірвала лист. В середині була ще одна коверта, а коли єї отворила, висипав ся з неї білий порошок-стрихвіна, а часть полетіла у воздух. За хвилию, жєнщина задурена отруєю, поваляла ся на долівку. Випущену з рук коверту підняла 2-літня дитина, що бавила єя на землі і лизнула порошок язичком. Коли домів повернув муж аристократки, застав на долівці жєну без свідомости, а дитину без житя.

— **Конкурс.** В часі від 9. до 20. грудня с. р. урядить бюро Патронату з припоручєня краєвого Виділу з дня 11. падолиста 1902. р. ч. 82719 VII. практичний курс науки для касиєрів і членів Заряду Спілок оцадв. і позвчок у Львові. На курс сей можуть бути прийнятими кандидати представлені Зарядима істнующих Спілок або основательними комітєтами Спілок проєктованих і зголошєних до Бюра Патронату. З одной Спілки можуть бути представлені два кандидати, однак треба притім зазначити, котрому з двоє, після бажаня Спілка, має віддати ся першєнство. Зазначує ся притім, що число учеників на курсє обмеженє до 25. До кожного прошеня о приватє на курсє треба долучити: 1) метрику хрєщення або метрикальний витяг для кожного кандидата і 2) пробу звичайного письма кожного кандидата разом з его заявою, що если буде прийнят, зобовязує ся прибути на науку і придержувати ся обовязуючої в часі науки інструкції. Кандидати незасібні можуть уискати заемоги від Виділу краєвого по 50 К і прошенє о сю заемогу треба в поданю о приватє висказати. Крім того Бюро Патронату готовє підєрти заходи приватях на курсє кандидатів в місцевостий дальше від Львова віддалєних о зниженє ціни їзди залізницею. Вкідци починять Бюро Патронату также заходи, щоби улекшити відповіднє поміщенє і удержанє прийнятх на курсє кандидатів. Поданя без стемпля треба вносити до Бюра Патронату для Спілок оцадности і позичок при Виділі краєвом у Львові найпізнійше до дня 28. падолиста с. р.

— **Вісти з львівської архієпархії.** Крил. о. Ом Білинський зрезигнував з настоятельства прєсвітерского дому, а на его місце назначений о. мітрат Лев Туркевич. — Прокуратором рускої церкви в Римі іменованій о. Олександр Улицкий, б. сотрудинок в Тернополі. — Презенти одержали оо.: на парохію в Відни др. Василь Левицкий, б. прокуратор рускої церкви в Римі; на Стриганці Іван Гарматій, б. тимчасовий катехит шкіль виділових в Тернополі. — О. Йосиф Кралицкий, приходник в Дернові, іменованій сов. митроп. консисторії з правом уживати крилошанські відзнаки. — Канонічну інституцію на Красів одержав о. Михайло Яцкевич, парох Хоросна, а дотеперішній завідатель Красова о. Евстахій Радкевич одержав завідательство в Хоросні. — Провізоричними катехитами в школах народних іменовані оо.: Миколай Галєнт у Львові, Д. Майковский в Бережанах; — сотрудицтво одержали оо.: Теодор Цар з Мизуна в Бережанах, Н. Давидяк, новопоставлений прєсвітер в Мизуна, Влод. Коломиєць в Ілавчи. — До рускої колегії в Римі прийаті: Автін Онуферко, Стефан Ковалів, Петро Курчаба, Микола Іванчук і Теофіль Дурбак. — В пропозицію на парохію Гологори прийаті оо.: Володимир Глібовицкий і Григор. Танчичин.

— **Родимці! Памятайте на фонд будови при-ватних шкіл!**

Посмертні [†] оповістки.

— **Елеонора** з Виняцких Лотоцка, вдова по бл. п. Амвросию Лотоцкім, пароху в Липиці горішній, упокоїла ся дня 2. с. м. в 89. році житя. В. і. п!

Наука, штука, література.

— **Ілюстровані переписні листки.** П. Яків Оренштайн в Коломиї видав нову серию ілюстрованих карток до Гоголевої повісті «Тарас Бульба». Серия обнямає 16, на причуд гарно виконаних карток, після малюнків Котляревського, Храброва, Зічєго і інших, а коштує лише 1 К 20 сот.

Накладом Якова Оренштайна в Коломиї вийшли дося отєї переписні листки: Гайдамаки, серия I-ша (16. п. лист.); серия II-га (12. п. лист.). — Істория Русі-України, I-ша серия (12. п. лист.). — Українські оповіданя М. Гоголя; серия кольорована (10. п. лист.). — Руські типи (20. п. лист.) чорних і кольорованих. — Види Карпат (10. п. лист.) чорних і кольорованих. — Істория Русі-України, II-га серия — в друку.

— В концертї «Льв. Фільгармонії» з 15. падолиста повторено перший акт з «Валькпріє» перед численно зібраною публикою, що не щадила добре заслужених оплесків прощаючому Львів Бандровському і симпатичній паві Богує-Гелєровій за артистично виконані ролі Жигмонта і Сиглінди. П. Бандровский відсьпівав крім того пісню Вальтера з «Meistersinger iv» (т. зв. «Preislied»), а на загальнє домаганє повторив і пісню Сігфрида з «Meistersinger-iv». В програму увійшла також «Пієня до зорі» з «Тангайзера», котру з хорощим успіхом відсьпівав п. Людвіг. Концерт почав ся виконанєм шумної увертури до Вагнерівської опери «Рієнці». Дєхто закинув управі «Льв. Фільгармонії» невідповідність, виставляти цілі акти з опер без декорацій і «схованої орхєстри», замічаючи, що орхєстра, зібрана на естраді, глушить сьпіваків, а брак сцени і костюмів псує ефект. Заміт сей не конче оправданій, позаяк орхєстра під управою Чєлянського знаменито мірквала ся, а недостатку сценічних ефектів не відчули зовсім ті слухачі, що лише через «Фільгармонію» знакомиють ся з музичними творами геніальних композиторів. Як би не «Льв. Фільгармонія», то музикальні круги львівської публїки лєдвї чи змогли би по найдовшій житю почути коли-небудь композиції сьвітлових музиків.

В популярнім концертї з 16. падолиста виконано вдругє Берліоца «Корсар», повторено Масєнета чудні «Scenes pittoresques» частину з «Вражїнь в Італії (Неаполь) Шарпантієра, Падєревського «мєлюдию», Рубінштайна «Торєадор і Андалюза» і увертуру до «Голєндра-Бурлака» Вагнера. Виконанє всіх тих тоцьєк було — коротко кажучи — знамените. П. Чєлянський веде свій орхєстральний персонал до «європейської» сєвершенности. З новостий почули ми на сїм концертї (трохи за тяжко інструментований) мєнуєт Ф. Старчєвського і мєлюдійний «єлєгійний польонєс» Носковського, що принав до смаку і шир-

